

Op sbo De Wissel worden de leerlingen steeds zelfstandiger

Tekst Connie van der Zel

Houden wij onze leerlingen te lang bij de hand? Die indruk hadden Eefje van Hoof, orthopedagoog, en Wilma van Zelst, intern begeleider onder- en middenbouw. Zij werken op De Wissel, een sbo school in Veghel. 'Wij hadden het idee dat onze leerlingen te lang leerkracht-afhankelijk waren', vertelt Wilma. Audrey Machielsens ging met het team aan de slag met Opbrengstgericht werken aan gedrag.

De school formuleerde allereerst haar ambitie. Deze 'schoolstandaard' werd uitgedrukt in een niveau van de leerlijn. Met behulp van een nulmeting Leren leren (zie kader) werd het huidige niveau in kaart gebracht. Iedere leerkracht vulde voor elk kind in op welk niveau het zit op de leerlijn. Wilma: 'Hierdoor zie je welke niveaus voorkomen in een groep. Van deze data hebben we een datamuur gemaakt. Zo zie je duidelijk waar je als school staat. Op basis van de datamuur hebben we de data vergeleken met onze ambitie. Mijn groep beheerst bijvoorbeeld gemiddeld niveau twee op de leerlijn, terwijl dat niveau vijf zou moeten zijn volgens de schoolstandaard. Wij hebben afgesproken dat we streven naar eindniveau zeven als schoolstandaard. We denken dat op termijn zelfs niveau acht haalbaar moet zijn.'

Praktisch

De eerste studiedag van Leren leren is vooral praktisch: hoe kan ik binnen mijn eigen klas werken aan goed gedrag? Eefje: 'Vanwege de schoolbrede aanpak moet je duidelijke afspraken maken. Bij ons staat elke dag een van de vijf categorieën van Leren leren centraal. Elk categorie heeft zijn eigen kleur. 'Uitgestelde aandacht' is bijvoorbeeld oranje.

In de klassen is deze kleur terug te vinden op de dagroosters en in de visualisaties. Verder werken de leerkrachten per categorie aan twee doelen van Leren leren. Deze worden gekoppeld aan vakken op het rooster en vier keer per dag geoefend. Het dagrooster laat zien wanneer dit gebeurt.' Elke leerkracht heeft iets bedacht om de vooruitgang voor kinderen zichtbaar te maken. Wilma: 'Bij de kleuters werken ze met een dikke duim, een andere groep werkt met een pauze die iets op zijn staart geplakt krijgt wanneer een doel is bereikt. Weer een andere groep werkt met het thema 'Het in je vingers hebben'. Deze visualisaties helpen enorm met het halen van je doelen op groepsniveau. Maar ook op individueel niveau beoordelen leerlingen van zichzelf of een doel is gehaald. Kinderen zijn heel enthousiast wanneer dat lukt. Ze zien hoe hun zelfstandigheid groeit.'

Filmopnames

Na de eerste studiedag gingen alle leerkrachten in de praktijk aan de slag. De intern begeleiders filmden het handelen van de leerkrachten. De opnames zijn tijdens de tweede studiedag gebruikt om terug te koppel. Eefje: 'De leerkrachten waren hier heel

positief over. Ze werden geïnspireerd door elkaars manier van werken.' Het kost weinig extra energie om op deze manier aan gedrag te werken, vindt zij. 'Het gaat eigenlijk om dingen die je altijd al deed, maar nu handel je bewust en gestructureerd, ook naar de leerlingen toe. Dat levert enorm veel op.'

Veelbelovend

Tijdens de tweede studiedag is een datamuur besproken met nieuwe leerlinggegevens van Leren leren. Hierbij was per leeftijdsgroep te zien of en hoe de doelen bereikt zijn. 'De resultaten zijn veelbelovend', vindt Wilma. 'Mijn groep ging van een gemiddelde score op niveau twee naar gemiddeld niveau vijf voor minstens 75% van de leerlingen. Dit is ook de tendens bij de andere groepen. Maar ook zonder die cijfers zien we de vooruitgang. Vorig jaar kwam bijvoorbeeld een tienjarig kind nog vragen of hij een potlood mocht slijpen. Nu zijn onze leerlingen zelfstandiger. Daarnaast zijn ze rustiger en zelfbewuster geworden.' Eefje: 'Leren leren wordt vast onderdeel van de klassenconsultaties en van de groepsbesprekingen. Zo wordt het geheel ook de komende jaren geborgd. Gedrag is nu een vak op sbo De Wissel!'

Gedrag is een vak

Het 4D-traject Opbrengstgericht werken aan gedrag is ontwikkeld door Audrey Machielsens en Ria van der Sar van de CED-Groep. Uitgangspunten zijn de leerlijnen sociaal gedrag en Leren Leren. Die laatste leerlijn bestaat uit vijf categorieën: taakaanpak, uitgestelde aandacht/hulp vragen, zelfstandig (door)werken, samenwerken, reflectie op werk. Elke categorie is omschreven op acht niveaus. De werkwijze vraagt om een schoolbrede aanpak. Het traject is geschikt voor po-, sbo- en so-scholen. Bij dit traject zijn ook twee boeken verkrijgbaar in de webwinkel.

Voorbeelden van doelen behorend bij niveau 7 op de leerlijn Leren leren. Dit kunnen de leerlingen van sbo De Wissel als ze de school verlaten:

Taakaanpak	Plant taken van een vakgebied voor een week Schat in hoeveel taken hij afkrijgt binnen een bepaalde tijd Stelt prioriteiten wanneer er meerdere dingen tegelijk moeten gebeuren
Zelfstandig doorwerken	Zet zich 45 minuten in voor een taak die hij niet leuk vindt of die niet lukt
Samenwerken	Noemt een aantal van de eigen capaciteiten Benoemt en gebruikt capaciteiten van medeleerlingen Past zijn gedrag aan na terechte kritiek van een medeleerling
Reflectie	Past zijn werkstijl (kwaliteit t.o.v. hoeveelheid) waar nodig aan Stelt zo nodig zijn tijdsplanning bij voor een enkelvoudige taak Beoordeelt of hij een uitgevoerde taak goed had voorbereid en uitgevoerd en verbindt hier consequenties aan voor de volgende keer

Meer weten?
Audrey Machielsens
a.machielsens@cedgroep.nl